

"Azərbazalt" zavodu Azərbaycanın texnoloji sabahına açılan qapıdır

Azərbaycanın zəngin təbii sərvətləri sırasında uzun illər diqqətdən kənarda qalan bir xəzinə də var - bazalt. İlk baxışda sıradan bir vulkanik daş kimi görünərsə də, əslində, bu süxur parçası gələcəyin tikinti materialı, sənaye inqilabının aparıcı elementi, hətta iqlim dəyişmələrinə qarşı silah da ola bilər.

Bazalt nədir? Bu, vulkanik mənşəli, tünd rəngli (adətən, tünd boz və ya qara) və çox sıx, sərt bir daş növüdür. Həbəş dilində "baza" (dəmirsaxlayan daş) sözündən törəyib və ilk dəfə qədim Roma yazıçısı və filosofu Böyük Plini tərəfindən işlədilib. Bazalt, əsasən, okean qabığında və vulkanik zonalarda lava axımının sürətlə soyuması nəticəsində əmələ gəlir. Bu səbəbdən vulkanik fəaliyyətin çox olduğu yerlərdə bazalt yataqları geniş yayılıb. Əsas mineralları piroksen, plagioklaz feldspat və bəzən olivindir. Bazalt az hallarda lifli və ya çox kiçik kristallardan ibarət ola bilər. Yol, bina, körpü və asfaltın alt təbəqəsi kimi tikinti sektorunda istifadə edilir. Onu dekorativ daş kimi parklarda, bağlarda, memarlıq abidələrinin üzərində də görmək olar.

Sənaye sahəsində bazalt lifləri böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bu incə liflər beton və digər tikinti materiallarının möhkəmlini artırmaq üçün istifadə olunur. Nəticədə daha dayanıqlı və uzunömürlü binalar, digər infrastruktur inşaa edilir. Tarixə baxanda isə görürük ki, bazalt sadəcə müasir tikintidə deyil, qədim dövrlərdə də insanların həyatında önəmli rol oynayıb.

O zamanın insanları bazaltdan cürbəcür məişət aləti və silahlar hazırlayaraq gündəlik həyatlarını asanlaşdırıb, eləcə də ondan müdafiə üçün istifadə ediblər. Maraqlıdır ki, bazalt daşları təkcə tarixdə qalmayıb, onlar bu gün də "canlı" şəkildə yaranır. Məsələn, İslandiya, Havay və digər vulkanik bölgələrdə lava axımları hələ də aktivdir və soyuduqca yeni bazalt təbəqələri əmələ gəlir.

Nə üçün biz onu indi daha çox xatırlayırıq? Çünki artıq dünya dəyişir, ölkələr enerji keçidinə, "yaşıl iqtisadiyyat"a, ekoloji təmiz texnologiyalara doğru yönəlir. Məhz bu dəyişmələr fonunda bazalt kimi süxurlar strateji əhəmiyyət daşıyan resursa çevrilir. Bu daş sadəcə yol tikintisi üçün deyil. Onun sayəsində müdafiə sənayesi möhkəm materiallar qazandır, 3D texnologiya isə lazım olan xammalla təmin edilir. Vulkanların bağrından qopan bazalt sənaye möcüzəsinə çevrilərək evlərimizdə bizi istilik itkisindən və yanğın təhlükəsindən qoruyan daş yunu formasında da həyatımıza daxil olur. Məlumat üçün bildirək ki, daş yunu bazalt kimi vulkanik daşların çox yüksək temperaturda əridilib, sonra lif halına gətirilməsi ilə əldə edilən isti-

lik və səs izolyasiyası materialıdır. Binaların dam və fasad hissələrində, divar aralarında və sənaye obyektlərində istifadə olunan daş yunun üstünlükləri çoxdur. O, yanğın zamanı alovlanmır və formasını itirmir, soyuqdan qoruyaraq istiliyi özündə saxlayır, səsi udur, təbii olduğu üçün ətraf mühitə zərər vermir. Bir müsbət tərəfi də odur ki, gəmiricilər və ya böcəklər bu materialda yuva qurmur.

Bu qədər faydalı xüsusiyyətləri mümkün edən təbii sərvət isə heç də uzaqda deyil, elə öz torpaqlarımızdadır. Naxçıvanda, Göygöldə, Gədəbəydə, Talış dağlarında bazalt yataqları mövcuddur. Bu bölgələrin yerin dərinliklərindən gələn gücü bu gün artıq dəyərləndirilir. Təbii ki, onlar təkcə daş deyil, iqtisadi imkan, strateji resurs və texnoloji sıçrayış potensialıdır. Bəlkə də illərlə kimsə Göygöl dağlarında gəzərkən ayağına ilişən boz, sərt bir daş parçasının içində milyardlarla illik tarix, ölkəsinin iqtisadi gələcəyi, sabahın texnoloji inqilabı olduğunu düşünməyib. Halbuki adi görünən o bazalt, əslində, Azərbaycan üçün qüdrətli bir nemətdir.

Bazalt Azərbaycanın geoloji xəritəsində sadəcə bir resurs kimi deyil, inkişafın, sənayeləşmənin, müasir texnologiyanın təməli kimi yer alır. Bu sərt daş, əslində, təbiətin bizə bəxş etdiyi strateji imkanlardan biridir. Avqustun 20-də Prezi-

dent İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyevanın iştirakı ilə Gəncədə təməli qoyulan "Azərbaycan" zavodu bunun bariz nümunəsidir. Bu sənaye layihəsi təbiətlə dost, gələcəyə açılan bir qapıdır. Üstəlik də təbiətin bizə verdiyi strateji imkan, gələcək nəsillərə ötürüləcək milli sərvətdir.

Ümumi sahəsi 4 hektar olan bu zavodda ildə 360 min ton orqanik gübrə istehsal olunacaq. Müəssisə İsveç və Türkiyə texnologiyaları əsasında qurulur və burada istifadə olunacaq yüksəkkeyfiyyətli bazalt xammal olaraq, Göygöl rayonunun "Çaykənd" yatağından çıxarılaçaq. Zavodda istehsal ediləcək məhsullar həm daxili bazarın tələbatını qarşılayacaq, həm də xarici bazarlara ixrac ediləcək. Burada təkcə bazalt daşı emal olunmayacaq, o, ümid yaradacaq, güvən formalaşdıracaq, gələcək inşa edəcək. Bu layihə, əslində, Azərbaycanın öz torpağına arxalanaraq sabahını qurmaq yolunda atdığı mühüm addımdır. Çünki bu torpağın dərinliklərində yalnız təbii sərvət deyil, güc var, iradə var, sabaha olan böyük inam var. "Azərbaycan" zavodu da məhz bu gücü dəyərləndirəcək. Hər çıxarılan daş, hər əridilən bazalt parçası müstəqilliyimizin, iqtisadi gücümüzün və texnoloji irəliləyişimizin bir parçası-

na çevriləcək. Bu zavod Azərbaycan insanı üçün yeni iş yeri, sabit gəlir və sosial rifah deməkdir. "Azərbaycan" bölgənin nəfəsidir, əllərin zəhməti, alının təri ilə qurulan bir gələcək, yerli resurslarımızı beynəlxalq bazarlara daşıyan bir körpüdür. Bu gün Göygöldən çıxarılan bazalt sabah dünyanın ən müasir zavodlarında, 3D printerlərində, müdafiə texnikasında istifadə olunacaq. Azərbaycan adı yeni texnoloji məhsullarla birlikdə səslənəcək. Ən əsası isə zavod bir mesaj verir: "Azərbaycan öz təbii sərvətlərinə sahib çıxır, onları dəyərə çevirir və gələcəyə inamla addımlayır".

Biz illərlə torpağımızın üstündə gözdik, amma altındakı sərvətin səsini çox gec eşitdik. Bazalt xalqın gücü, torpağın yadımıza saldıqı səbir və potensialdır. İndi bazalt zavodlarda, laboratoriyalarda, layihələrdə, ixrac siyahılarında öz yerini tapmağa başlayıb. Bu daş çəkiddə ağır olsa da, gələcəyimizi yüngülləşdirən dəyərli sərvətdir. Və günün birində hansısa kənd yolunda ayağıma ilişən bazalt parçasına baxanda düşünəcəyik: bu sadə daş, əslində, bir xalqın iradəsini, zəhmətini və yenidən doğulan ümidini daşıyırmış...

Züleyxa ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"